

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Lwów / Galicja Wsch. / Austria, Austro-Węgry

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

zbiory Uniwersytetu Józefińskiego, później UL: Gabinet historii naturalnej (Wydział filozoficzny)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Daty działalności / zakres czasowy:

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmin		1784: Budynek d. Kolegium jezuickiego, sala na I piętrze

a/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY		
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW		
GODZINY OTWARCIA		
DYREKTORZY		
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadopt owany)		

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Wit Vrecha (?-23. stycznia 1899) wykładowca, "Był też wielkim miłośnikiem badań przyrody i zbierał ciekawsze okazy krajowe" - czy coś przekazał?
Antoni Hiltenbrand ur. 1721. w Wiedniu, tamże 25. sierpnia 1798 - wykładowca historii naturalnej
Emanuel Kirschbaum był od 1793—1805 profesorem naturalnej historii, geografii fizycznej i technologii. W r. 1806. został prof, nadzw. w Krakowie. W r. 1810. mieszka w biedzie we Lwowie bez posady por. Proth. Co

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Kalendarium (historia instytucji)

1661, 20 stycznia - akt fundacji akademii czyli uniwersytetu lwowskiego przez króla Jana Kazimierza, oddanie uczelni pod zarząd Towarzystwa Jezusowego
1774 [?] przekształcenie Akademii lwowskiej i Kollegum jezuickiego w liceum
1776, listopad - otwarcie Akademii Stanowej - Collegium nobilium i Collegium Theresianum

1781, 29 listopada - postanowienie o utworzeniu 3 uniwersytetów na terenie monarchii: w Wiedniu, w Pradze, w Galicji

1784, 16 listopada - uroczysta inauguracja działalności uniwersytetu Józefińskiego

W chwili inauguracji w 1784 r. Uniwersytet Franciszkański

Początki zbiorów chirurgicznych sięgają 1784 r., wówczas

z niego zbiory agronomiczne?

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1821: 1) Säugethiere , (Nr. 3) Amphibien , (Nr. 4) Fische , (Nr. 5) Insecten . (Nr. 6 - 9) Wurmer, (Nr. 10) Scelete, (Nr. 11) getrockneten Pflanzen in dem Herbarium Vivum

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

dary

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Fr. Carl Salomon, Prof. d. Pharmakologie

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

1784: "Pierwsze piętro, oczywiście najlepsze, rozebrano na prywatne L. z w. naturalne mieszkania profesorów, którzy dobijali się o nie energicznie. Nadto było tu 20 sal, wielki gabinet historii naturalnej, kancelarya uniwersytetu i sala posiedzeń senatu, na 12 osób wystarczająca"). Na drugim piętrze roło się od klas gimnazjalnych, wśród których były sale wykładowe prawnicze, laboratorium fizyczne i t. d. (Finkiel, Starzyński, 1894: 55)

1828: “Na dole, wedle obecnego rozdziału sal, były od wejścia głównego, od południa, z ulicy Uniwersyteckiej sekcyjne sale chirurgiczne i trupiarnia, pracownia mechanika, dalej mieszkania woźnych i sala fechtunków; a z drugiej strony : mieszkanie profesora anatomii, jego pracownia, sala wykładowa, muzeum rolnicze, sala chemii, botaniki, rolnictwa i laboratorium chemiczne. Na pierwszym piętrze: archiwum Tretterów, sala do nauki tańców, kancelarya uniwersytecka, kancelarya filozoficznego dyrektoriatu, sala IV. roku teologii, III. roku praw, fizykalne muzeum w trzech salach, sala dysputacyj i promocyj, poczekalnia dla profesorów, sala IV. roku praw i nadzwyczajnych przedmiotów filozofii Na drugim był gabinet historii naturalnej w trzech salach, sala I. roku praw, trzy pokoje należące do fizykalnego muzeum, sala II. roku filozofii, archiwum uniwersyteckie i kasa, sala I. i III. roku teologii; na trzecim wreszcie sale II. i IV. roku praw. II. roku teologii i gimnazyum” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 280)

1848: “Dla braku pomieszczenia, a częściowo także dla „uspokojenia umysłów, przzerwano wykłady na jedno półrocze, a potem aż do stycznia 1850. Wówczas wynajęto 27 sal na trzecim piętrze ratusza lwowskiego, gdzie mieścić się musiała także szkoła realna i technika. Uniwersytetowi przypadło z tego 13 pokoi, w których znalazła pomieszczenie kancelarya, cztery sale prawne, dwie filozoficzne, gabinet fizyki i rolnictwa, oraz gabinet historii naturalnej. Pomieszczenie było nad wyraz szczupłe, tak, że należało czem prędzej szukać nowego lokalu”,
(Jaworski, Uniwersytet lwowski 1912: 80, 82)

Wystawy czasowe

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Ludwik Finkel, Stanisław Starzyński, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów : Senat Akademicki Uniw. Lwowskiego, 1894
Franciszek Jaworski, *Uniwersytet lwowski : wspomnienie jubileuszowe*, Lwów : Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa, 1912

Ludwik Finkel, *Inwentarz Archiwum Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów : Senat Akademicki Uniwersytetu Lwowskiego, 1917

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

czy zachowane?

138. Acta anni 1815. [Inw. 111.], A. 1815: 5. V. fiber wissenschaftliche Sammlungen u. Institute,
148. Acta anni 1828. [Inw. 121]. 3. Verzeichniss der im k. k. naturhistorischen Kabinette vorhandenen (Nr. 1) Säugethiere, (Nr. 3) Amphibien, (Nr. 4) Fische, (Nr. 5) Insecten. (Nr. 6 - 9) Wurmer, (Nr. 10) Scelet, (Nr. 11) getrockneten Pflanzen in dem Herbarium Vivum. (Spisy niekompletne, niektórych brak, lub tylko okładki zostały (nr. 1, 5), inne zupełne (nr 3, 4, 6 -8, 10, 11))
149. Acta anni 1829. [Inw. 122 a]. 13. Das Verzeichniss der der Lemb. Univ. als ein Geschenk übergebenen Naturalien-Sammlung vom Fr. Carl Salomon, Prof. d. Pharmakologie
154. Acta anni 1834. [Inw. 126 a b] 5. Verzeichniss landwirtschaftlicher Modelie -Instrumente und Gerathe
158. Acta anni 1838. [Inw. 130], 6. Über das Naturalien - Gabinet u. das Landwirtschaftliche Museum, mit Inventaren der neuen Anschaffungen
161. Acta anni 1841. [Inw. 133]. 12. Verzeichniss der bei der Uebernahme im Schuljahre 1841/2 vorgefundenen zum landwirtschaftl. Museum geborigen Gegenstände, verglichen mit dem im J. 1833 vom Dr. Hlubek verfassten u. seither fortgesetzten Inventario
(Finkel, *Inwentarz Archiwum* 1917: 25, 30, 31, 33, 35, 36)

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

“On pierwszy [Baltazar Hacquet] opisał umiejętnie, wedle ówczesnych wymagań nauki, sporą połać kraju naszego pod względem fizycznej jego natury, w czterotomowym dziele p. t. Hacquets Neueste physikalisch politische Beisen a stoi pod tym względem na wysokości Staszica, z którym ma wiele także w charakterze podobieństwa. Pracując zaś z wytężeniem godnym podziwu i naśladowania, podczas roku szkolnego w gabinecie, dokąd na prośbę jego a z polecenia gubernium nadsyłają mu starostowie próbki ziemi, minerały, skamieniały i t. p. z całego kraju. On je porządkuje, »wedle zasad chemicznych* rozbiera i oznacza, słowem tworzy zbiór mineralogiczny, który w krótkim czasie nie może pomieścić się w kilku szafach gabinetu historyi naturalnej, na ten cel przeznaczonych”

(*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 109-110)

“Najwyższe postanowienie o przeniesieniu Uniwersytetu lwowskiego do Krakowa wydał Franciszek 9. sierpnia 1805. roku. Na ostatnim posiedzeniu Consistorium, dnia 10. października t. r., odczytano je zgromadzonym profesorom. Równocześnie przesłało gubernium zarządzenia, które z powodu aktu cesarskiego polecało natychmiast wykonać. Schiverek, który przed dwudziestu laty pierwszy do Lwowa przybył, miał laboratorium chemiczne, Haequet gabinet historyi naturalnej, przez siebie znakomicie wzbogacony, oddać wedle inwentarza Chmelowi; Zemansek muzeum fizykalne dyrektorowi Ertlowi i dziekanowi Holfeldowi, Kirschbaum i Vuchich książki i t. d. bibliotece. Gabinet monet, porównany dokładnie z inwentarzem, o ile jest tenże wreszcie gotów, ma być przez Holfelda opieczętowany i zdeponowany w głównym celnym urzędzie (Hauptzollamt). Powinno to wszystko być szybko wykonane, bo może zajdzie potrzeba przesłania niektórych rzeczy do Krakowa. W istocie niebawem nadszedł rozkaz zapakowania i udzielenia Uniwersytetowi

krakowskiemu 20 sztuk »naturaliów«, 10 dzieł z naturalnej historii, 50 sztuk rycin w ramach, żelaznego moździerza i 26. różnych przyrządów chemicznych. Stało się to głównie na życzenie profesora Hacqueta, który nie chciał nagromadzonych do swoich badań ksiąg i przedmiotów pozostawić we Lwowie, kiedy jemu kazano jechać do Krakowa”

(*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 153-154)

“We Lwowie już w r. 1.808. restytuowano nadzwyczajne katedry naturalnej historii i praktycznej geometrii, łącząc z nimi początki rolnictwa i naukę pomiarów, ale oddano je jako uboczne fachey Gloisnerowi i Holfeldowi. Nakazano uporządkować i spisać zbiory naturalnej historii, które stały nieużyteczne od czasu zwinięcia Uniwersytetu” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 180)

“Stecker posiadał osobny zbiór do demonstracyi t. z. Musaeum agriculturae, które pilnie pomnażał” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 236)

“Stecker objął zaś stanowisko po Diwaldzie, i wykladał obok rolnictwa, historię naturalną i technologię. Zajął się wtedy porządkami w gabinecie historii naturalnej, odpowiedniem rozmieszczeniem i oznaczeniem 8000 przedmiotów, które gabinet wtedy posiadał, spisaniem dokładnego inwentarza zbiorów. Dotacja gabinetu wynosiła kiedyś, za Józefińskiej epoki 200 fl, Hacquet dla niego zdobył jeszcze różne kwoty; obecnie dawano wszystkiego 100 zł. m. k. Szczęściem dublety cesarskich zbiorów, piękna kolekcya naturaliów, darowana właśnie przez aptekarza Karola Salomona, wzbogaciły gabinet, który jednakże nawet w okazach krajowych wykazywał liczne braki. Stecker spisy porobił, w dwóch pokojach jasnych, przeznaczonych na zbiory, główne rzeczy poustawiał” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 238)

“Kner był przede wszystkim uczonym przyrodnikiem, znakomitym zarządcą gabinetu naturalnej historii, chociaż troszczył się także nie mało o muzeum rolnicze, które uporządkował i pomnożył. W r. 1847/8. miał na gospodarstwie wiejskiem 47 słuchaczy, którymi opiekował się troskliwie. W r. 1849. powołany został na profesora zoologii do Wiednia. Szereg profesorów, łączących naturalną historię z rolnictwem, zakończył się na Knerze: naukowe wymagania lat po 1848. podzieliły na liczne gałęzie to, co w dawnej filozofii łączył jeden profesor. Zbiór muzeum gospodarstwa [w folwarku Friderikenhof pod Lwowem?] przeszedł na technikę a stamtąd do wyższej szkoły rolniczej w Dublanach” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 239)

“W r. 1823. odwiedzał kraj arcyksiążę Franciszek Karol: 11. lipca przybył do Lwowa serdecznie witany. W teatrze grano na jego przyjęcie sztukę Kamińskiego »Zabobon czyli Krakowiacy i Górale*. Uniwersytet przyjmował gościa uroczyście; 14. lipca przysłuchiwał się arcyksiążę egzaminowi z historii i statystyki. Niebawem po nim jechał przez Lwów sam cesarz Franciszek na zjazd z Aleksandrem do Czerniowiec, stanął w mieście 25. września, oglądał gmach Akademii, bibliotekę, zbiór numizmatów i monet, gabinet fizyczny, historii naturalną, anatomiczny i sale chirurgiczne” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 279)

“Rozszerzenia i lepszego umieszczenia domagały się osobliwie »Instytuty uniwersyteckie«, bardzo źle ulokowane: gabinet historii naturalnej (das Naturalien-Kdbinet), anatomiczny (d. anatomische Theater), fizyczno - mechaniczny (cl. physisch- mechanische-K.) ') i zbiór rolniczych przedmiotów (d. Sammlung oekonomische Gegenstande), o których mówiliśmy szerzej, kreśląc działanie zarządców tych zbiorów, profesorów katedr, ku którym

demonstracji służyły. Biblioteka, z którą połączony był od r. 1822. zbiór numizmatyczny, nie miała także dobrego i dostatecznego pomieszczenia, mimo, że podczas zmiany w budowie w latach 1826. do 1828. doznała odpowiedniego przekształcenia” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 292)

“Zanim wszakże to nastąpiło, był długi, półtora roku trwający czas przejściowy, czas niebezpiecznego przesilenia dla każdego uniwersytetu a może więcej niż dla innych dla naszej Alma Mater, która wśród zawieruchy roku 1848. straciła własny budynek w płomieniach pożaru, cenne zbiory i bibliotekę i zmieniła prawie cały personel nauczycielski” (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 297)

“stary gmach potrynitarski, przerobiony i zrestaurowany w latach 1825—8., mieszczący w sobie cenną bibliotekę, zbiory, nagromadzone długoletnią pracą, siedziba nauki najwyższej — gorzał, buchając dymem i sypiąc iskry dokoła. Ratunek był niemożliwy: w części budynku od strony Żółkiewskiego, gdzie właśnie była biblioteka i kancelarwa, szerzył się żywioł niszczący z straszną gwałtownością, wiązania dachu trzeszczały, pękały okna od gorąca a obramowania paliły się jak świece. Z wnętrza wyrzucano przez nie książki, akta, sprzęty rozmaite, ale ogień dosięgał rozrzuconych na ulicy gratów a gawiedź rozbierała je jak swoje... “ (*Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, 1894: 301)

UWAGI:

--

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

--

Data sporządzenia karty:

--

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	

PRAWA / LICENCJE	
------------------	--